

Criteris i orientacions per incrementar l'aprenentatge híbrid a la formació professional, al batxillerat, als ensenyaments de règim especial, a les escoles oficials d'idiomes i als centres de formació d'adults¹

2 de novembre de 2020

1. Justificació

El model d'educació híbrida ve donat per la impossibilitat de coincidir en l'espai alumnes i professorat. En aquest escenari cal definir propostes que prevegin l'assoliment de fites educatives en dos entorns diferents –presencial i virtual-, i establir els enllaços que permetin donar continuïtat a les activitats que es facin tant en un entorn com en l'altre, en què cal garantir sempre la continuïtat del procés d'aprenentatge de l'alumnat.

Cal també definir el rol del professorat en cada moment, aprofundint en l'acompanyament d'aquest aprenentatge i replantejar criteris organitzatius i metodològics que els centres ja tenen establerts en els seus plans d'obertura.

La situació actual es pot aprofitar també com a una oportunitat perquè cada centre utilitzi, d'acord amb les seves possibilitats, metodologies d'aprenentatge per enriquir els seus processos formatius i fomentar l'autoaprenentatge de l'alumnat.

L'experiència adquirida durant el temps de confinament i la nova realitat ofereixen una oportunitat sense precedents per explorar les possibilitats de **l'aprenentatge híbrid**.

L'aprenentatge híbrid és la traducció més acceptada del terme *blended learning*, que és un enfocament d'aprenentatge actiu centrat en l'alumnat que combina presencialitat i aprenentatge en línia, i que té com a objectiu aprofitar les sinergies entre els diferents formats, amb la finalitat afavorir els aprenentatges i desenvolupar les competències digitals.

En l'epígraf dotzè de les [Instruccions de la Secretaria de Polítiques Educatives per al curs 2020-2021](#), de 30 de juny, s'estableix que excepcionalment es podran impartir models

¹ Aquest document s'adreça als ensenyaments de batxillerat, de cicles formatius de grau mitjà i superior de formació professional, dels programes de formació i inserció, dels itineraris formatius específics, d'arts plàstiques i disseny, dels ensenyaments esportius, d'arts escèniques, dels ensenyaments artístics superiors de Música, del grau professional de Dansa, de escoles oficials d'idiomes i de les escoles d'adults.

híbrids d'aprenentatge en els ensenyaments postobligatoris quan no sigui possible garantir la presencialitat de tot l'alumnat del centre; en aquests casos, **el percentatge de presencialitat no podrà ser inferior al cinquanta per cent**, i s'hi podran preveure diverses opcions: franges horàries reduïdes o dies alterns.

Així mateix, en l'epígraf desè, de les mateixes Instruccions, també s'assenyala que els plans d'organització han de considerar hipotètics escenaris de virtualitat d'una part del temps lectiu o de tot, per tal de treballar d'una manera preventiva.

En l'apartat dotzè de la Resolució SLT/2700/2020, de 29 d'octubre, per la qual es prorroguen i es modifiquen les mesures en matèria de salut pública per a la contenció del brot epidèmic de la pandèmia de covid-19 al territori de Catalunya, es recull que els centres educatius han d'aplicar les mesures d'ensenyament previstes als seus plans d'organització del curs 2020-2021, **per tal de reduir l'assistència presencial d'alumnat d'estudis postobligatoris**: batxillerat, cicles formatius de grau mitjà i de grau superior, i ensenyaments de règim especial reglats.

Així, en aquests moments, la impartició de la formació híbrida assoleix un objectiu doble:

1. Disminuir la presencialitat als centres educatius i reduir la mobilitat de l'alumnat, tot garantint-ne la continuïtat formativa.
2. Impulsar i diversificar metodologies d'ensenyament i aprenentatge innovadores que enriqueixen el model formatiu de l'alumnat.

Es fa necessari, per tant, que els centres que imparteixen formació postobligatòria facin una valoració de quines matèries i unitats formatives poden ser impartides en modalitat no presencial o semipresencial. El disseny d'activitats d'aprenentatge en modalitat híbrida ha de tenir en compte la gestió del temps, dels recursos i dels espais d'aprenentatge, fent que sempre prevalgui el dret a l'educació de tot l'alumnat.

La formació no presencial es pot portar a terme tant de manera síncrona com asíncrona, utilitzant eines telemàtiques o també fent ús de recursos més tradicionals.

En la modalitat síncrona, l'alumnat pot seguir la classe des de casa al mateix temps que es fa a l'aula. En la modalitat asíncrona, l'alumnat disposa de tasques d'aprenentatge per poder treballar, en el moment que ho consideri, des de casa. S'ha de tenir en compte que la formació no presencial, si les circumstàncies ho requereixen, també es pot impartir per vies no telemàtiques.

Com que els i les alumnes tindran formació presencial al centre per cursar les matèries programades uns dies determinats a la setmana, aquests dies poden ser utilitzats per presentar-hi activitats i orientacions de suport de les tasques per fer a casa.

Aquest increment de la formació no presencial **s'ha de planificar per a tot el trimestre**, amb l'adequació, si escau, dels plans d'obertura de cada centre. Aquesta proposta **s'ha d'implantar tan aviat com el centre la tingui organitzada** durant aquesta primera setmana de novembre, i se n'ha d'informar al consell escolar.

2. Criteris i recomanacions

2.1. Equip directiu

- Redistribuir els recursos de què disposa el centre i definir com es destinaran als diferents nivells i grups en funció de la modalitat d'ensenyament: presencial, semipresencial o virtual.
- Valorar quins són els ensenyaments, grups o matèries, tant en funció dels continguts (pràctiques d'aprenentatge) com de la tipologia d'alumnes (competència digital i recursos materials), en què serà més factible aplicar la no presencialitat.
- Assignar a cada una de les modalitats el professorat en funció de l'especialitat i del nivell en competència digital. Cal assegurar que l'oferta curricular queda coberta i que hi hagi un nivell de competència adequat en l'equip.
- Assegurar que els horaris de treball de l'equip docent incorporen de manera equilibrada l'ensenyament presencial i el virtual, els espais adequats de coordinació i de treball en equip.
- Evitar sobrecàrregues de feina que resulten contraproductives a mitjà i llarg termini: no superar la dedicació equivalent a la jornada laboral establerta per normativa i tenir en compte els efectes de la docència telemàtica en termes de cansament físic i psicològic.
- Comprovar que tot el professorat disposa de les eines que necessiti, i dels equipaments necessaris per fer ensenyament virtual, i que el centre té espais per fer l'activitat telemàtica docent.
- Assegurar que l'aprenentatge de cap alumne o alumna queda exclòs o limitat per raons de capacitació competencial o de manca de recursos materials.
- Detectar les necessitats formatives i de recursos del professorat en matèria de competència digital i facilitar-ne la participació en les activitats formatives proposades pel Departament. Si és el cas, cal sol·licitar formació específica als serveis educatius.
- Facilitar l'accés del professorat a la documentació i orientacions del Departament d'Educació en matèria de protecció de dades i drets d'imatge, i en matèria de ciberseguretat.

- Assegurar, en l'horari del professorat, més temps per preparar les sessions de treball, els recursos didàctics i el seguiment dels alumnes a càrrec.
- Acotar la jornada laboral del personal del centre i preservar els espais de desconnexió digital.
- Elaborar un registre amb totes les incidències i de situacions de risc laboral que s'hi puguin presentar.
- Si escau, configurar els grups classe per aconseguir unes ràtios adequades per al treball en entorns virtuals. En el cas de grups classe amb ràtios més elevades, concentrar-ne les hores lectives virtuals durant les primeres hores de la jornada.
- No és necessari, ni recomanable, complir amb el mateix horari que en presencialitat. No obstant això, aquest ha de ser compatible per seguir amb l'organització global del centre. Si es disposen de dues hores setmanals, es pot valorar fer una de les dues de manera síncrona i, l'altra, per fer activitats i poder fer el seguiment mitjançant els entorns virtuals d'aprenentatge o fer treballs en equip.
- Establir les sessions de treball no presencials en sincronia i asincronia als horaris dels grups i del professorat.
- Disposar de canals molt fluides de comunicació entre l'equip de docents. Avaluat periòdicament el seguiment del funcionament del model híbrid i/o en línia, per tal de prendre decisions, millorar i reconduir situacions.
- Establir canals de comunicació amb les famílies. En el cas de centres formadors d'estudiants universitaris en pràctiques, cal acordar amb la universitat els suports dels estudiants als equips docents, en el marc de les pràctiques del màster de Formació de Professorat.
- Compartir amb centres de l'entorn estratègies i recursos educatius per enriquir les propostes didàctiques i potenciar el treball en xarxa com a una autèntica comunitat educativa en línia.

2.2. Equips docents

- Potenciar el treball col·laboratiu dels equips de matèria, àmbit i projectes.
- Definir estratègies per evitar la devaluació curricular i la involució metodològica.
- L'equip d'un mateix àmbit/matèria pot tenir grups o nivells que estan fent un ensenyament presencial, en línia i/o híbrid. És important no perdre l'objectiu comú i vetllar per la continuïtat dels aprenentatges en els diferents nivells

- Valorar la situació en què es troba cada un dels alumnes quant a les seves competències en educació no presencial i la disponibilitat de recursos materials, com equipament i espais. Aquestes informacions hauran d'ajudar al seguiment i a la presa de decisions sobre l'aprenentatge dels alumnes.
- Considerar per part del docent, o de l'equip del projecte, quines de les tasques programades tenen la necessitat de compartir i treballar de manera síncrona i quines no. Pot ajudar compartir una programació a curt i llarg termini.
- Establir punts de trobada d'equip docent quinzenals amb el tutor o tutora per poder fer seguiment del progrés del grup i dels casos d'absentisme.
- Fer una comunicació amb el grup classe amb tot l'equip docent en una única sessió virtual on compartir el propòsit i l'organització global.
- Disposar d'un mínim d'un punt de control setmanal sincrònic (virtual o presencial) amb el grup, per seguiment emocional, tasques pràctiques i resolució de dubtes. Assegurar la sincronia en la comunicació en línia.
- En àmbit organitzatiu i metodològic és necessari marcar, i compartir amb l'alumnat, uns objectius setmanals/quinzenals (en funció de l'organització de centre) per tal de poder generar tranquil·litat a l'alumnat, assolir-ne les fites i disminuir el nombre de comunicacions innecessàries (optimitzant el temps i regulant l'autoaprenentatge i organització de l'alumnat).
- Potenciar l'acció tutorial i l'orientació educativa com a factors clau per a l'èxit de l'ensenyament en modalitat no presencial: proporcionar-ne recursos específics (metodologies, temps, estratègies, dinàmiques, etc.).
- Definir canals clars de retroacció a l'alumnat per assegurar-ne l'eficàcia de les activitats virtuals en l'aprenentatge competencial.
- Dissenyar uns procediments clars i transparents en relació amb l'avaluació dels aprenentatges de l'alumnat, que assegurin la rigurositat del procés i, alhora, la motivació de l'alumnat.
- En el cas dels ensenyaments professionalitzadors, l'equip docent ha de seleccionar els mòduls, les unitats formatives i les matèries amb contingut més pràctic que, ateses les seves característiques, caldrà desenvolupar als tallers i laboratoris del centre i aquells d'altres que es poden impartir de manera no presencial.
- Per als ensenyaments professionalitzadors es pot disposar de tots els materials dels diferents cicles formatius que s'imparteixen en la modalitat no presencial a l'adreça següent: <https://ioc.xtec.cat/educacio/recursos>. També, es pot disposar d'altres recursos i materials formatius al web de la XTEC, als espais col·laboratius de cada ensenyament a l'Odissea o als nodes.

2.3. Alumnes

Cal que les planificacions i indicacions siguin prou clares perquè l'alumnat pugui respondre's aquestes qüestions:

- Entenc quina és la situació actual, què ens hi porta i com queda el meu horari d'activitats quant a presencialitat i no presencialitat al centre?
- Tinc tota la informació necessària per accedir al seguiment del curs (claus d'accés, enllaç, usuaris...)?
- Tinc els recursos digitals necessaris per tirar endavant la formació en aquest nou model (ordinador, connectivitat)?
- Tinc clar l'horari setmanal en què haig d'estar de manera sincrònica?
- Disseny el meu horari en funció del nou espai asíncron de treball, m'estableixo un horari i compleixo una rutina?
- On serà el meu espai d'estudi?
- En el cas dels treballs en equip, dispo de tots els contactes dels companys i companyes per tal de seguir treballant plegats? Ho farem de manera síncrona o asíncrona? Ho decidim i ho marquem en el nostre horari d'estudi?
- Conec la normativa en relació amb la protecció de dades personals i els drets d'imatge per fer un ús correcte dels espais virtuals d'aprenentatge i dels recursos de l'ensenyament en modalitat no presencial?

Totes aquestes orientacions cal contextualitzar-les segons el nivell i tipus d'ensenyament en què s'hagin d'aplicar, així com del context en què es trobi l'alumne o l'alumna.

3. Documents i normativa

- [Orientacions per a la personalització de l'entorn virtual d'aprenentatge en diferents escenaris educatius. Indicacions per a escenaris presencials, híbrids i en línia](#)
- [Entorns virtuals d'aprenentatge: Fòrums, videotutorials i formació](#)
- Reforç de la comunicació dels centres amb la comunitat educativa amb Nodes [Construint el nodes perfecte](#) i [Portal de suport a NODES](#)
- [Orientacions per a l'educació digital](#) amb la publicació dels materials següents:
- [Dinamització de videoconferències](#)

- [La comunicació en l'educació en línia](#)
- [Publicacions en nodes, webs, EVA...](#)
- [Estructura i planificació de l'entorn virtual d'aprenentatge](#)
- [Els recursos i continguts de l'educació en línia](#)
- [Actuacions i decisions #centreseducatiusenlínia](#)
- [Orientacions per a la personalització de l'entorn virtual d'aprenentatge](#)
- [Infografia: Orientacions per a la personalització dels EVA.](#)
- [Ús responsable d'Internet. Recull d'orientacions als centres \(27/4/20\)](#), en què s'ofereix la llista de consideracions [Checklist per un ús responsable d'Internet](#)